

Onderduikers

Steeds meer mensen waren hun leven niet meer zeker in het bezette Nederland: joden, homoseksuelen, zigeuners en verzetsstrijders moesten onderduiken om aan de terreur van de Duitsers te ontkomen. Eind 1942 waren er zo veel mensen die wilden 'duiken' dat Helena Kuipers-Rietberg ('tante Riek') uit Winterswijk en dominee Frits Slomp ('Frits de Zwerver') uit Heemse de LO (Landelijke Organisatie voor onderduikhulp) oprichtten. De LO organiseerde op landelijk niveau het zoeken van onderduikadressen, het inzamelen van geld voor de onderduikers én hun achtergebleven gezinnen, het regelen van distributiebonnen, het organiseren van valse papieren, enzovoort.

Vanaf mei 1943 doken ook studenten, militairen en mannen tussen 18 en 35 jaar massaal onder, om te voorkomen dat ze in Duitsland tewerkgesteld werden. Daarnaast moesten onderduikplaatsen worden gevonden voor geallieerde piloten en Franse militairen die uit Duitse krijgsgevangenkampen waren gevlucht. De LO groeide uit tot een gigantische organisatie, met veertienduizend medewerkers in het hele land. In totaal hielpen zij driehonderdduizend mensen aan een schuilplaats.

Voor veel joden kwam de hulp te laat op gang. Eind september 1943 (aan het eind van de deportaties naar de concentratiekampen) zaten er twintigduizend joden in Nederland ondergedoken. In totaal hebben in Nederland 27.000 joden ondergedoken gezeten, waarvan er negenduizend zijn opgepakt.

Vermeldenswaard zijn de inspanningen van Walter Süskind van de Joodse Raad en het Amsterdamse verzet. Zij wisten ongeveer duizend joodse kinderen te redden uit de crèche bij de Hollandse Schouwburg. Die kinderen werden ondergebracht bij gezinnen door het hele land. Aan de burens werden ze voorgesteld als neefjes en nichtjes uit de stad, die waren overgekomen om aan te sterken.

Nederland was te dichtbevolkt om mensen gemakkelijk te verstoppen. De meeste onderduikers zaten dan ook in de dunbevolkte gebieden, in bossen of op boerderijen. Daar was ook gemakkelijker extra eten voor hen te organiseren. Toch zaten er ook veel onderduikers gewoon midden in de steden, zoals Anne Frank en haar lotgenoten.